

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความรู้ทางการเมืองกับทัศนคติต่อความเป็นประชาธิปไตย
ของประชาชน : ศึกษาเฉพาะประชาชนในจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการเกี่ยวกับ การ
เลือกกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล และ
การวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - stage
random sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดกลุ่มตัวอย่างของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 500
คน โดยคำนึงถึงความเจริญของท้องที่เพื่อให้ได้กลุ่มที่มีความแตกต่างกัน

2. กำหนดเขตที่จะทำการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของความรู้ทางการเมือง กับประโยชน์ที่จะได้รับจากหน้า
ที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และทัศนคติประชาธิปไตย ศึกษาเฉพาะประชาชน
ในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี โดยแยกออกเป็นเขต อ.เมืองนนทบุรี อ.บางบัวทอง และ อ.ไทร
น้อย เนื่องจากจังหวัดนนทบุรีมีอาณาเขตติดกับกรุงเทพมหานครฯ จึงมีผลทำให้จังหวัด
นนทบุรีมีความพิเศษ ในเรื่องความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่ต่างๆภายในเขตจังหวัดนนทบุรี
คือ จากการศึกษาที่จังหวัดนนทบุรีมีอาณาเขตติดกับเมืองหลวง จึงทำให้เกิดการผสมผสาน
ระหว่างความเป็นเมือง กับความเป็นชนบทเข้าไว้ด้วยกัน พบว่า เขต อ.เมืองนนทบุรีนั้น
เป็นศูนย์กลางของจังหวัดที่มีความเจริญ เปรียบได้ว่าเขต อ.เมืองนนทบุรีนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
กรุงเทพมหานครส่วน อ.ไทรน้อยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดนั้นกับมีความแตกต่างกับ
อ.เมืองนนทบุรีอย่างสิ้นเชิงที่ยังพบความเป็นชนบทกระจายอยู่ทั่วไป ในขณะที่เดียวกัน
ระหว่างความเป็นเมือง และความเป็นชนบทของสองอำเภอ ก็จะมี อ.บางบัวทองซึ่งจะได้
รับความเป็นเมืองมาจากเมืองหลวง และยังคงมีความเป็นชนบทอยู่ และยังพบความแตก
ต่างเกี่ยวกับสาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็นในแต่ละท้องที่อีกด้วย

นอกจากนี้แล้วในประเด็นทางการเมืองจะพบว่า พื้นที่ของจังหวัดนนทบุรีไม่มีพรรค
การเมืองใด หรือ ส.ส.กลุ่มใดเพียงกลุ่มเดียวผูกขาดอำนาจทางการเมืองไว้ได้ ตามประวัติ

ศาสตร์ทางการเมืองของจังหวัดนนทบุรี ผู้แทนของประชาชนทั้งระดับบนและระดับล่างมัก จะมีการเปลี่ยนแปลงกันอยู่เสมอ จึงมีผลทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองตามพื้นที่ต่างๆในเขต จังหวัดนนทบุรีมีความหลากหลายตามไปด้วย

จังหวัดนนทบุรีประกอบด้วย 6 อำเภอ แบ่งออกเป็น อ.เมืองนนทบุรี อ.ปากเกร็ด อ.บางกรวย อ.บางใหญ่ อ.บางบัวทอง อ.ไทรน้อย ในขั้นตอนนี้กำหนดเลือกมา 3 อำเภอ คือ อ.เมืองนนทบุรี อ.บางบัวทอง อ.ไทรน้อย

ในแต่ละอำเภอ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ไว้อำเภอละ 3 เขต/ตำบล โดยกำหนดว่าทุก อำเภอจะเลือกเขตเทศบาลเป็นเขตแรก และสุ่มเลือกมาอีก 2 เขต ในขั้นตอนนี้เขตที่เป็น กลุ่มตัวอย่างจาก 3 อำเภอมีจำนวน 9 เขต

อ.เมืองนนทบุรี ได้แก่ ตำบลตลาดขวัญ ตำบลบางเขน ตำบลบางศรีเมือง
 อ.บางบัวทอง ได้แก่ ตำบลบางบัวทอง ตำบลบางคูรัด ตำบลละหาร
 อ.ไทรน้อย ได้แก่ ตำบลไทรน้อย ตำบลขุนศรี ตำบลคลองขวาง

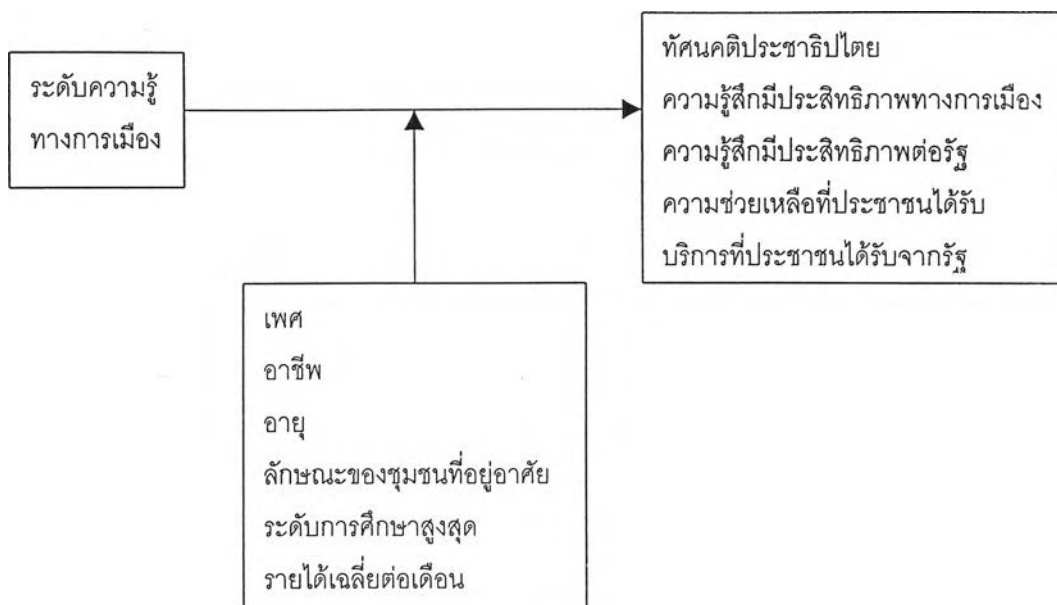
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร ด้านความรู้ทางการเมือง ทักษะคติ ประชาธิปไตย ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพ ต่อหน่วยงานราชการ ความช่วยเหลือที่ประชาชนได้รับจากนักการเมือง คุณ ภาพของบริการที่ประชาชนได้รับจากหน่วยงานของรัฐ
2. การศึกษาวิจัย มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ตัวแปรอิสระได้แก่ ความรู้ทางการเมือง อาชีพ ระดับการศึกษา อายุ รายได้ เพศ ลักษณะชุมชนที่อยู่อาศัย

ตัวแปรตามได้แก่ ความรู้ทางการเมือง ทักษะคติความเป็นประชาธิปไตย ความรู้สึก มีประสิทธิภาพทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพต่อหน่วยงานราชการ ความช่วยเหลือที่ประชาชนได้รับจากนักการเมือง และบริการที่ประชาชนได้รับจากหน่วยงานของรัฐ

รูปที่ 3 รูปตัวแปรในการศึกษา

- กำหนดรูปแบบของข้อคำถามแต่ละตอนและสร้างข้อคำถามการวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คำถามที่ใช้ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ซึ่งจำกัดให้ผู้ถูกถามตอบ โดยอาจจะให้ตอบเพียงเขียนสัญลักษณ์สั้นๆ เท่านั้น¹ การสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายสำคัญ 2 ประการ² คือ ก.เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อกับบุคคล หมายความว่าผู้ตอบเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข.เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้องคือ ได้คำตอบที่ต้องการในขณะเดียวกันก็สนองความต้องการ ในด้านการวางแผนการวิเคราะห์

¹ อนันต์ ศรีโสภณ, หลักการวิจัยเบื้องต้น (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2521), หน้า 198.

² อำนวยวิทย์ ชูวงศ์, ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ (กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2525), หน้า 279.

ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวประกอบด้วยคำถามปลายปิด 6 ข้อประกอบด้วย

เพศ ชายหญิง

อายุแบ่งออกเป็น 4 ช่วงอายุคือ อายุน้อยกว่า 30 ปี, อายุระหว่าง 30-49 ปี, อายุระหว่าง 40-49 ปี, อายุตั้งแต่ 50 ปี ขึ้นไป

อาชีพแยกออกเป็น เกษตรกร, ข้าราชการ, ทำงานเอกชนหรือลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ, ประกอบการค้า, แรงงานรับจ้าง, ผู้ใช้วิชาชีพเช่น ทัศนศึกษา แพทย์ สถาปนิก ดารานักแสดง, อื่นๆเช่น แม่บ้าน นักศึกษา

ลักษณะชุมชนที่อยู่อาศัยของประชาชน พิจารณาจากความเจริญในท้องถิ่นที่อยู่อาศัย โดยแยกออกเป็น ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตสุขาภิบาล และผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล

ระดับการศึกษาสูงสุดของประชาชน แยกออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มผู้ที่จบการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป กลุ่มผู้ที่จบการศึกษาในระดับมัธยมหรืออนุปริญญา และกลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษาหรือจบแค่ระดับประถมศึกษา

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของประชาชน จัดออกเป็นกลุ่มต่างๆตั้งแต่ผู้ที่มีฐานะยากจนเรียงลำดับไปจนถึงผู้ที่มีฐานะดี แยกออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้ กลุ่มผู้ที่อยู่ในฐานะยากจนมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท กลุ่มผู้มีรายได้ตั้งแต่ 5,000 ขึ้นไปแต่น้อยกว่า 10,000 บาท กลุ่มที่มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท และกลุ่มผู้ที่มีฐานะดีจะมีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 15,000 บาท

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ประกอบด้วยคำถามเลือกตอบจำนวน 21 ข้อ และคำถามแบบ เลือกตอบว่าทราบ หรือไม่ทราบอีก 9 ข้อ

โดยพิจารณาว่าประชาชนมีความรู้ทางการเมืองในเรื่องต่างๆเหล่านี้หรือไม่

เรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน และ กระบวนการต่างๆทางการเมือง เริ่มตั้งแต่ประชาชนทราบหรือไม่ว่า ประเทศไทยมีการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตย แม้ว่ารูปแบบของเราจะมีองค์พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขแต่โดยหลักการที่แท้จริงก็คือการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ผู้จะเข้ามาทำหน้าที่บริหารประเทศจะต้องได้รับความยินยอมจากประชาชนโดยผ่านวิธีการเลือกตั้ง ดังนั้นหลักการพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะต้องมีการเลือกตั้งผู้แทนของประชาชน รัฐมีกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ทำหน้าที่เป็นข้อบังคับของสังคมที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม

ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบของการปกครองแยกออกเป็น 3 ลักษณะคือ การปกครองส่วนกลาง การปกครองส่วนภูมิภาค และการปกครองส่วนท้องถิ่น และความรู้เกี่ยวกับบุคคลทางการเมือง ทั้งที่เป็นนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองระดับท้องถิ่นที่มีความเกี่ยวข้องับประชาชนโดยตรง ตลอดจนข้าราชการในท้องถิ่นที่ทำหน้าที่ดูแลประชาชน

จากหลักการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่ต้องการให้ประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียม การดำเนินการใดๆที่มีผลต่อส่วนรวมจะต้องได้รับความยินยอมจากคนส่วนใหญ่ แต่ในสภาพความเป็นจริงนั้นเราไม่สามารถที่จะทำตามวิธีการดังกล่าวได้ เราจึงจำเป็นที่จะต้องมีการเลือกตัวแทนของตนเพื่อเข้ามาเป็นตัวแทนในการตัดสินใจแทน และในขณะเดียวกันผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งแม้ถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนให้เข้ามาทำหน้าที่บริหารประเทศ แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าคนผู้นั้นจะกลายเป็นผู้ปกครองหรืออยู่เหนือประชาชน แต่กับจะกลายเป็นลูกน้องของประชาชนมีหน้าที่รับใช้ประชาชน ดังนั้นประชาชนจึงควรให้ความสนใจและทราบถึงความเป็นไปของนักการเมือง และข้าราชการของรัฐ โดยเฉพาะผู้ที่เป็นผู้แทนในเขตพื้นที่ของตน และข้าราชการในพื้นที่

จากความข้างต้นจึงเป็นเงื่อนไขที่ทำให้ประชาชนควรให้ความสนใจกับเหตุการณ์ต่างๆทางการเมืองว่ามีความเป็นไปอย่างไร ซึ่งไม่เฉพาะเหตุการณ์ที่เป็นการเมืองเพียงอย่างเดียวแต่ยังรวมถึงเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมด้วย เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกัน ในขณะเดียวกันประชาชนก็ควรจะต้องทราบถึงความเป็นไปในกิจการของต่างประเทศด้วยเช่นกัน

ประเด็นสุดท้ายคือความรู้ที่เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ สังคมและประวัติศาสตร์ทางการเมือง ในเรื่องที่ประชาชนควรจะทราบ เช่นเหตุการณ์ใหญ่ๆที่เกิดขึ้นกับการปกครองของไทย เช่น ประเทศไทยเปลี่ยนรูปแบบการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อ พ.ศ. 2475 เป็นต้น ส่วนความรู้ทางภูมิศาสตร์ ส่วนใหญ่จะเป็นความรู้เกี่ยวกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดกับประเทศไทย

แบบสอบถามเพื่อวัดระดับความรู้ทางการเมืองของประชาชนมีทั้งหมด 30 ข้อ แบ่งเกณฑ์ออกเป็น 4 ระดับตามคะแนนของผู้ที่สอบที่ตอบถูกต้องดังนี้

ระดับที่ 1	คะแนน 0 - 7	จัดว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ทางการเมืองน้อย
ระดับที่ 2	คะแนน 8 - 14	จัดว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ทางการเมืองปานกลางค่อนข้างน้อย
ระดับที่ 3	คะแนน 15 - 21	จัดว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ทางการเมืองปานกลางค่อนข้างมาก
ระดับที่ 4	คะแนน 22 - 30	จัดว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ทางการเมืองมาก

ตอนที่ 3 ต้องการที่จะทราบว่า ประชาชนมีทัศนคติต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างไร โดยพิจารณาทั้งทัศนคติที่มีต่อระบอบการปกครอง อุดมการณ์ประชาธิปไตยที่แสดงถึงการยอมรับในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ตลอดจนการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย

ทัศนคติที่เป็นประชาธิปไตยนอกจากเป็นการแสดงออกซึ่งการยอมรับในรูปแบบของการปกครองแล้ว ยังจะต้องยอมรับด้วยว่า ประชาชนทุกคนในสังคมมีความเท่าเทียมกัน ความแตกต่างทางสถานะภาพไม่ว่าจะเป็นฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับความสามารถ สติปัญญา หรืออะไรก็ตาม ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้ไม่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกว่าคนบางคนนั้นไม่เท่าเทียมกัน นอกจากนั้นแล้วจะต้องเป็นผู้ที่ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และยอมรับการตัดสินใจโดยใช้หลักการของเสียงข้างมาก ประกอบกับการตัดสินใจปัญหาใดๆจะต้องใช้การพูดคุยเจรจาไม่ใช้กำลังเข้าตัดสิน

แบบสอบถามที่ใช้วัดทัศนคติความเป็นประชาธิปไตยของประชาชน ประกอบด้วยคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ปานกลาง ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 9 ข้อ เพื่อวัดระดับทัศนคติความเป็นประชาธิปไตยของประชาชนว่าเป็นอย่างไร โดยแยกออกเป็น 5 ระดับดังนี้

ทัศนคติความเป็นประชาธิปไตยมาก	(ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00)
ทัศนคติความเป็นประชาธิปไตยค่อนข้างมาก	(ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50)
ทัศนคติความเป็นประชาธิปไตยปานกลาง	(ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50)
ทัศนคติความเป็นประชาธิปไตยค่อนข้างน้อย	(ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50)
ทัศนคติความเป็นประชาธิปไตยน้อย	(ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50)

ตอนที่ 4 บทบาทของประชาชนตามหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยกำหนดว่า บทบาทในที่นี้คือสิ่งที่ประชาชนจะได้รับจากรัฐที่มองเห็นเป็นรูปธรรม คือ บริการที่ประชาชนได้รับจากรัฐ และความช่วยเหลือที่ประชาชนได้รับจากตัวแทนของรัฐ และอีกทางหนึ่งก็คือทัศนคติของประชาชนที่มีต่อรัฐ สังคม และระบบราชการ โดยมองในรูปของนามธรรมคือ ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองและความรู้สึกว่าตนเองมีสิทธิที่จะได้รับประโยชน์จากรัฐ โดยกำหนดขอบเขตของความหมายในประเด็นต่างๆดังนี้

ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของประชาชน จะพิจารณาจากทัศนคติที่ประชาชนมีต่อระบอบการปกครอง ความรู้สึกที่ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ดังนั้นประชาชนจึงมีสิทธิที่จะรวมตัวกันเพื่อต่อรองทางการเมืองได้ นอกจากนี้แล้วยังรวมถึงความรู้สึกที่มีต่อกฎหมายของรัฐ ที่ว่ากฎหมายในบ้านเมืองสามารถคุ้มครองและปกป้องประชาชนได้อย่างแท้จริง แบบสอบถามที่ใช้วัดระดับทัศนคติประกอบด้วยคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ปานกลาง ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 4 ข้อ เพื่อใช้วัดว่าประชาชนมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองในระดับใด โดยแยกออกเป็น 5 ระดับดังนี้

ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองมาก	(ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00)
ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองค่อนข้างมาก	(ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50)
ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองปานกลาง	(ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50)
ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองค่อนข้างน้อย	(ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50)
ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองน้อย	(ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50)

ความรู้สึกมีประสิทธิภาพต่อหน่วยงานราชการของประชาชน พิจารณาจากทัศนคติของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานของรัฐหรือบุคลากรในส่วนราชการ โดยพิจารณาว่าประชาชน

มีความรู้สึกต่อข้าราชการอย่างไร เมื่อข้าราชการของรัฐทำงานผิดพลาด หรือปฏิบัติงานไม่ดี ประชาชนมีสิทธิที่จะร้องเรียนได้หรือไม่ คำถามที่ใช้วัดความรู้สึกมีประสิทธิภาพต่อหน่วยงานราชการของประชาชนประกอบด้วยคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ปานกลาง ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 5 ข้อ ซึ่งผลที่ได้จะใช้ในการอธิบายว่าประชาชนมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพต่อหน่วยงานของรัฐอยู่ในระดับใดโดยแยกออกเป็น 5 ระดับดังนี้

ความรู้สึกมีประสิทธิภาพมาก	(ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00)
ความรู้สึกมีประสิทธิภาพค่อนข้างมาก	(ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50)
ความรู้สึกมีประสิทธิภาพปานกลาง	(ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50)
ความรู้สึกมีประสิทธิภาพค่อนข้างน้อย	(ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50)
ความรู้สึกมีประสิทธิภาพน้อย	(ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50)

ความช่วยเหลือที่ประชาชนได้รับจากตัวแทนของประชาชน ในที่นี้หมายถึงความระดับของความช่วยเหลือที่ประชาชนได้รับจากนักการเมือง และข้าราชการในท้องถิ่นนั้นๆ แบบสอบถามประกอบด้วยคำถามแบบปริมาณ 4 ระดับ คือ ได้รับความช่วยเหลือมาก ได้รับความช่วยเหลือปานกลาง เข้าไม่ถึงตัว แต่ไม่ได้รับความช่วยเหลือ เข้าไม่ถึงตัว จำนวน 3 ข้อ เพื่อใช้ในการอธิบายว่าประชาชนได้รับความช่วยเหลือในระดับใด โดยแยกออกเป็น 5 ระดับดังนี้

ประชาชนได้รับความช่วยเหลือมาก	(ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00)
ประชาชนได้รับความช่วยเหลือค่อนข้างมาก	(ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50)
ประชาชนได้รับความช่วยเหลือปานกลาง	(ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50)
ประชาชนได้รับความช่วยเหลือค่อนข้างน้อย	(ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50)
ประชาชนได้รับความช่วยเหลือน้อย	(ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50)

บริการของรัฐที่ประชาชนได้รับ พิจารณาจากระดับการให้บริการของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรงหรือมีความใกล้ชิดกับประชาชน แยกออกเป็นหน่วยงานที่ดูแลทุกข์สุขของประชาชนคือ ตำรวจ, อำเภอ หน่วยงานที่ให้บริการพื้นฐานแก่ประชาชนคือ ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และสาธารณสุขหรือโรงพยาบาล แบบสอบถามจะประกอบด้วยคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วยปานกลาง

ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และคำถามแบบปริมาณ 4 ระดับ คือ รอเป็นชั่วโมง รอเป็นวัน รอหลายวัน รอเป็นสัปดาห์ รวมจำนวน 7 ข้อ ซึ่งผลที่ได้จะอธิบายได้ว่าประชาชนได้รับบริการจากรัฐดีอย่างน้อยแค่ไหน เรียงลำดับดังนี้คือ บริการดี บริการค่อนข้างดี ระดับปานกลาง บริการค่อนข้างเลว บริการเลว ซึ่งวิเคราะห์จากค่าเฉลี่ยดังนี้

ประชาชนได้รับบริการที่ดีจากหน่วยงานของรัฐ	(ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00)
ประชาชนได้รับบริการค่อนข้างดีจากหน่วยงานของรัฐ	(ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50)
ประชาชนได้รับบริการจากหน่วยงานของรัฐในระดับปานกลาง	(ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50)
ประชาชนได้รับบริการค่อนข้างเลวจากหน่วยงานของรัฐ	(ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50)
ประชาชนได้รับบริการที่เลวจากหน่วยงานของรัฐ	(ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยเดินทางไปเก็บแบบสอบถามกับเพื่อนที่มงานรวม 4 คน ในช่วงเดือนกรกฎาคม 2541 เก็บข้อมูลจากประชาชนจำนวน 300 คนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง โดยขอความร่วมมือจากสำนักงานเทศบาลนครนนทบุรี สถานีตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี โรงเรียนวัดท้ายเมือง และโรงเรียนวัดทินกรนิมิตร โดยได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาจำนวน 240 ฉบับ

ช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายน 2541 เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอบางบัวทองและเขตอำเภอไทรน้อย ในเขตอำเภอบางบัวทองใช้แบบสอบถามจำนวน 250 ฉบับ โดยขอความร่วมมือจากสำนักงานเทศบาลเมืองบางบัวทอง ที่ว่าการอำเภอบางบัวทอง ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาจำนวน 163 ฉบับ ส่วนในเขตอำเภอไทรน้อยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน โดยขอความร่วมมือจากที่ว่าการอำเภอไทรน้อย สถานีตำรวจภูธรอำเภอไทรน้อย โดยได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาจำนวน 131 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยจะใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- 1) คำนวณอัตราส่วนร้อยละ เพื่อแสดงการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มต่างๆ หรือใช้ในการบรรยายลักษณะข้อมูล
- 2) ค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ใช้เป็นตัวแทนข้อมูล
- 3) ค่าไคสแควร์ (X^2) ใช้วัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวว่ามีหรือไม่ โดยกำหนดมีนัยสำคัญที่ 0.05 เฉพาะกรณีที่ตัวแปรวัดค่าได้ 2 ค่าคือ เพศ
- 4) ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One – way analysis of variance) จากการคำนวณแบบ ANOVA เพื่อวัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวว่ามีหรือไม่ โดยกำหนดค่ามีนัยสำคัญที่ 0.05
- 5) ค่าแกมมา (Gamma) ใช้ในการวัดอัตราของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ว่ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางใด และมีความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด จะใช้สำหรับตัวแปรที่สามารถเรียงลำดับค่าได้ (ordinal) ค่าแกมมาที่คำนวณได้เป็นค่าบวก (+) แสดงว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนค่าที่คำนวณได้เป็นค่าลบ (-) แสดงว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นไปในทิศทางตรงข้าม โดยกำหนดระดับของความสัมพันธ์ออกเป็น 4 ระดับตามค่าแกมมาดังนี้

ตัวแปรมีความสัมพันธ์มาก	(0.400 - 1.000)
ตัวแปรมีความสัมพันธ์ปานกลาง	(0.250 - 0.399)
ตัวแปรมีความสัมพันธ์น้อย	(0.100 - 0.249)
ไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปร	(0.001 - 0.099)

โปรแกรมและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามจะนำไปวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยโปรแกรมสำเร็จ SPSS (Statistical Package for the Social Science) แยกการวิเคราะห์ออกเป็น

ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ

ใช้การคำนวณแบบอัตราส่วนร้อยละ

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยแยกออกเป็น ก. ข้อมูลส่วนตัวของประชาชน ประกอบด้วย เพศ อาชีพ อายุ ลักษณะชุมชนที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษาสูงสุดของประชาชน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ข. ระดับความรู้ทางการเมืองของประชาชน ค.ทัศนคติความเป็นประชาธิปไตยของประชาชน ง. บทบาทของประชาชนในฐานะที่เป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยแยกออกเป็น ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง, ความรู้สึกมีประสิทธิภาพต่อหน่วยงานราชการของประชาชน, ความช่วยเหลือที่ประชาชนได้รับจากตัวแทนของรัฐ และบริการที่ประชาชนได้รับจากหน่วยงานทางราชการ ใช้การคำนวณแบบอัตราส่วนร้อยละ เพื่ออธิบายว่าข้อมูลของประชาชนเมื่อจำแนกแล้วคิดเป็นร้อยละเท่าใด

เปรียบเทียบระหว่างคู่ตัวแปร

1. เปรียบเทียบระดับความรู้ทางการเมืองกับข้อมูลส่วนตัวของประชาชน(เพศ อายุ อาชีพ ลักษณะชุมชนที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน) ใช้สูตรการคำนวณ

- การคำนวณค่าไคสแควร์ (X^2)
- การคำนวณค่าความแปรปรวนทางเดียว (One – way analysis of variance) จากการคำนวณแบบ ANOVA
- การคำนวณค่าแกมมา (Gamma)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ทางการเมืองกับเพศ จะใช้การคำนวณแบบไคสแควร์ (X^2) ในการหาค่านัยสำคัญทางสถิติ (Significance)

ส่วนการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความรู้ทางการเมืองจำแนกตาม อายุ อาชีพ ลักษณะชุมชนที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จะใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – way analysis of variance) จากการคำนวณแบบ ANOVA เพื่อหาค่าความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

โดยใช้การคำนวณแบบแกมมาเพื่อวัดค่าของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางใด และมีความสัมพันธ์ต่อกันมากน้อยเพียงใด

2. เปรียบเทียบทัศนคติความเป็นประชาธิปไตย และบทบาทของประชาชนจำแนกตามข้อมูลส่วนตัวของประชาชน (เพศ อายุ อาชีพ ลักษณะชุมชนที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน) ใช้สูตรการคำนวณ

- การคำนวณค่าไคสแควร์ (X^2)
- การคำนวณค่าความแปรปรวนทางเดียว (One – way analysis of variance) จากการคำนวณแบบ ANOVA
- การคำนวณค่าแกมมา (Gamma)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติความเป็นประชาธิปไตย ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพต่อหน่วยงานราชการ ความช่วยเหลือที่ประชาชนได้รับ และบริการของรัฐ จำแนกตามเพศ จะใช้การคำนวณแบบไคสแควร์ (X^2) ในการหาค่านัยสำคัญทางสถิติ (Significance) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ส่วนการวิเคราะห์เปรียบเทียบสัมพันธ์ ระหว่างทัศนคติความเป็นประชาธิปไตย ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพต่อหน่วยงานราชการ ความช่วยเหลือที่ประชาชนได้รับ และบริการของรัฐ จำแนกตาม อายุ อาชีพ ลักษณะชุมชนที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จะใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – way analysis of variance) จากการคำนวณแบบ ANOVA เพื่อหาค่าความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และใช้การคำนวณแบบแกมมา เพื่อวัดอัตราของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางใด และมีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด

3. เปรียบเทียบระดับความรู้ทางการเมืองจำแนกตามทัศนคติประชาธิปไตย และบทบาทของประชาชน ใช้สูตรการคำนวณ

- การคำนวณค่าความแปรปรวนทางเดียว (One – way analysis of variance) จากการคำนวณแบบ ANOVA
- การคำนวณค่าแกมมา (Gamma)

การวิเคราะห์เปรียบเทียบสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ทางการเมืองจำแนกตามทัศนคติความเป็นประชาธิปไตย ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพต่อหน่วยงานราชการ ความช่วยเหลือที่ประชาชนได้รับ และบริการของรัฐ จะใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – way analysis of variance) จากการคำนวณแบบ ANOVA เพื่อหาค่าความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และใช้การ

คำนวณแบบแกมมา เพื่อวัดอัตราของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางใด และมากน้อยเพียงใด